

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A Magyar Helsinki Bizottság észrevételei a büntetőeljárásról szóló törvény T/3522. számú törvényjavaslat által tervezett módosítása kapcsán

I. Az ügyiratokhoz való hozzáférés kérdése

A törvényjavaslat e vonatkozásban a következőképpen szól:

8. § A Be. 209. § (1) bekezdésének helyébe az alábbi rendelkezés lép: „(1) A nyomozási bíró eljárására a bírósági eljárás általános szabályai az e címben foglalt eltérésekkel alkalmazandók azzal, hogy a nyomozási bíró eljárásában köteles figyelemmel lenni a nyomozó hatóság és az ügyész speciális, kizárólag a nyomozás során érvényesíthető nyomozástaktikai szempontjaira, így különösen arra, hogy a gyanúsított és a védő a nyomozás adatait, tényeit és bizonyítékait csak a nyomozásra irányadó szabályok alapján ismerhetik meg.”

Ellentét az uniós jogalkotás irányával: A tervezett módosítás – az előzetes letartóztatottak vonatkozásában – ellentétben van azzal a büntetőeljárás irányelv-tervezettel (Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the right to information in criminal proceedings - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0392:FIN:EN:PDF>), amelynek az elfogadását a magyar uniós elnökség az egyik prioritásaként határozta meg. Ennek 7. cikke ugyanis kimondja: „**amennyiben egy terhelt személyi szabadságát az eljárás bármelyik szakaszában elvonják, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a terhelt vagy védője megismerhesse azokat az ügyiratokat, amelyek a fogvatartás megalapozottsága szempontjából relevánsak.**”

Ellentét az Emberi Jogok Európai Egyezményével: Szintén ellentétes az Emberi Jogok Európai Bíróságának állandó gyakorlatával, amely szerint „annak az eljárásnak, amelynek során az előzetes letartóztatásról döntenek, kontradiktóriusnak kell lennie, és mindig biztosítani kell a »fegyveregyenlőség« elvének érvényesülését a felek, vagyis az ügyész és a fogvatartott viszonylatában. [...] **A fegyveregyenlőség elve nem biztosított akkor, ha a védő nem férhet hozzá azon nyomozati iratokhoz, amelyek ismerete alapvetően fontos ahhoz, hogy az ügyfele fogvatartásának jogszerűségét cáfolni tudja**” (lásd többek között: *Nikolova kontra Bulgária* ügy, 31195/96, 58. §).

II. Az őrizetbe vétel szabályozása

A törvényjavaslat a következőt tartalmazza:

23. § „[...] *Az őrizetbe vétel*

554/H. § Kiemelt jelentőségű ügyben elrendelt őrizet legfeljebb százhusz óráig tarthat. Az őrizet első negyvennyolc órájában a terhelt nem találkozhat védőjével.

[...] *A gyanúsított kihallgatása*

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

554/L. § Kiemelt jelentőségű ügyben fogva lévő gyanúsítottat hetvenkét órán belül ki kell hallgatni. Ha a kihallgatásra az őrizet első negyvennyolc óráján belül kerül sor, a gyanúsított kihallgatásán nem vehet részt védő. Ebben az esetben a nyomozást a gyanúsított folytatólagos kihallgatása nélkül nem lehet befejezni.”

II. a) Az ügyvédhez jutás és a védői jogok korlátozása

Ellentét az uniós jogalkotás irányával: A védő elzárása a kiemelt jelentőségű ügyben érintett terhelttől egyértelműen ellentétes a most előkészítés alatt álló büntetőeljárás irányelvvel (lásd: Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the right of access to a lawyer in criminal proceedings and on the right to communicate upon arrest – <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0326:FIN:EN:PDF>), amelynek 3. cikke rögzíti: „**a tagállamoknak garantálniuk kell a terhelt haladéktalan hozzáférést egy ügyvédhez, amely hozzáférés nem lehet későbbi, mint a) a rendőrség vagy más hatóság általi kihallgatás kezdete; [...] c) a személyi szabadság elvonásának kezdete.**” A 4. cikk a hozzáférés és a védelem tartalmát határozza meg, amikor kimondja: „1. A terheltnek joga van találkozni az őt védő ügyvéddel. 2. Az ügyvédnek joga van jelen lenni bármilyen kikérdezésen és kihallgatáson. Joga van kérdéseket feltenni, tisztázást kérni és észrevételeket tenni, amelyeket a nemzeti joggal összhangban jegyzőkönyvezni kell.”

Ellentét az Emberi Jogok Európai Egyezményével: A rendkívüli jelentőségű Salduz-ügyben (Salduz kontra Törökország, 36391/02, 55. §) a strasbourgi bíróság kimondta: „ahhoz, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog kellően »gyakorlati és hatékony« maradjon [...], az [Egyezmény] 6. cikk 1. bekezdése megköveteli, hogy fő szabály szerint a terhelt rendelkezésére álljon az ügyvédi segítség a rendőrségi kihallgatás letelejétől fogva, ha csak a konkrét ügy egyedi körülményei alapján igazolható, hogy kényszerítő okok állnak fent ezen jog korlátozására. Még amikor ilyen kényszerítő okok kivételesen igazolhatóvá teszik a védőhöz való hozzáférést, ez a korlátozás – bármi is az oka – nem csorbíthatja indokolatlan módon és mértékben a terhelt 6. cikk szerinti jogait [...]. Ilyen visszafordíthatatlan csorbításnak minősül, ha a védő nélkül foganatosított rendőrségi kihallgatás során tett terhelő vallomás szolgál az elítélés alapjául.” Nyilvánvaló, hogy egy olyan szabályozás, amely bizonyos ügyekre általános jelleggel, az egyedi körülmények figyelembe vétele nélkül kizárja a védőhöz való hozzáférést a terhelt számára, ellentétes a strasbourgi mércével.

A Salduz-döntés nyomán számos európai ország kezdte meg az olyan szabályozásának a felülvizsgálatát, módosítását, amely az eljárás kezdetén hosszabb-rövidebb időre elzárta a terheltet a védőtől. Ezek közé tartozik Skócia, Franciaország, Belgium és Hollandia (lásd: <http://blog.soros.org/2011/04/case-watch-salduz-fever-sweeps-europe>). Ezzel az összeurópai trenddel is szembe megy a magyar jogalkotó, ha azt a jogi háttérrel, amely eddig megfelelt az Egyezmény követelményeinek, ellenkező előjellel módosítja.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

II. b) Az őrizet hossza

Ellentét az Emberi Jogok Európai Egyezményével: Az Emberi Jogok Európai Egyezménye minden letartóztatott vagy őrizetbe vett személyt **haladéktalanul** bíró, vagy a törvény által bírói hatáskörrel felruházott más tisztségviselő elé kell állítani, és a letartóztatott vagy őrizetbe vett személynek joga van arra, hogy ésszerű időhatáron belül tárgyalást tartsanak ügyében vagy a tárgyalásig szabadlábra helyezték.

Azt, hogy a bírói döntés nélküli fogvatartás milyen hosszúságú lehet ahhoz, hogy még ne sértse a haladéktalanság követelményét, a strasbourgi bíróság nem határozta meg napra, órára pontosan, ugyanakkor a *Brogan kontra Egyesült Királyság ügyben* (11209/84. sz. ügy, 62. §) **négy nap és hat óra hosszú, bírói döntés nélküli fogvatartást egyezményesértőnek nyilvánított, noha abban az ügyben terrorizmus gyanújával indult nyomozás keretében** (tehát a tervezett módosításban felsorolt bűncselekményeknél súlyosabb ügyben) került sor a kérelmezők őrizetbe vételére. Ebből kiindulva **a tervezetben szereplő 120 órás időtartam nyilvánvalóan ellentétes az Egyezménnyel.**